

דרוש מבוגר אחראי

ידיעות אחרונות 28/7/11

עליזה לביא

שנאת חינוך. צמד המילים הזה יחזור ויעלה בשלושת השבועות הקרובים, ימי "בין המיצרים" שעד תשעה באב. שוב ושוב יזכירו לנו, שזו היתה הסיבה לחורבן הבית השני ולגלות על כל מכאוביה. שוב ושוב ניקרא להפיק לקחים, להסיק מסקנות ולהרבות באהבת ישראל. אך האם יהיה בכך יותר מאשר מס השפתיים השנתי הרגיל? מה צריך באמת לעשות?

מבין אגדות החורבן שמביאים חז"ל במסכת גיטין, הידועה ביותר היא סיפורם של קמצא ובר-קמצא. כאשר הושפל בר-קמצא בפרהסיה בידי אויבו, ישבו באותה סעודה חכמי ירושלים ולא פצו את פיהם. מסקנתו של בר-קמצא היתה, שהם מסכימים בשתיקה עם גירושו בבגרות פנים מן האירוע, ולפיכך הלך והעליל על היהודים בפני הקיסר כאילו הם מורדים בו.

היתה זו מסקנה איומה, ותוצאותיה היו אימות עוד יותר. אך דומה שהיא היתה מובנת ואף מוצדקת. במקום להיות המבוגר האחראי, מי שימנע את הביזיון בו במקום או לפחות ימחה עליו בדיעבד, העדיפו חכמי ירושלים להפנות את מבטיהם הצידה. זו הסיבה לחורבן: העובדה שאיש לא קם למחות, להפסיק את ההשפלה, או לפחות לנסות.

זהו הלקח הנדרש לימינו. קחו לדוגמא את פרשת הספר "תורת המלך": גם כאן איש לא היה נבון ואחראי מספיק כדי להפסיק את מחול השדים. המחברים התגרו, המסכימים הצטרפו, התקשורת ליבתה, המשטרה חיממה, הפרקליטות הרתיחה. במקום להתייחס לכל הנושא בפרופורציות המתאימות – ספר שולי של כותב שולי – כולם, ללא יוצא מן הכלל, עשו בדיוק את ההיפך ממה שניתן היה לצפות מהם.

או חוק החרם. במקום לחפש את הדרכים לדו-שיח, הן הימין והן השמאל מחדדים את היריבות והמחלוקת. אלו יוזמים חוק שספק אם הוא עולה בקנה אחד עם הנכונות להכיל את השונה, ומנגד אלה שזה לא מכבר מחו על אי-כיבוד החוק של רבנים שלא התייצבו לחקירה מודיעים בריש גלי שלא יצייתו לחוק שאושר בידי הכנסת. אלו מניחים את הסוגיה הפוליטית לפתחו של בית המשפט ומכריחים אותו להיכנס לזירה לא-לו, ואלו מנסים להלך אימים על השופטים. הפתרון לא ימצא בזירה הפוליטית הרי עצם קיומה, מבוסס על המפריד ולא על המאחד, על המחלוקת ולא על ההסכמה. אבל מה עם אישי הרוח? היכן אנשי ההלכה, הסופרים, זקני השבט? מדוע גם את קולותיהם של אלו אנו שומעים רק בהקשר של הקצנה והתרסה?

ברור שלכולם יש דעות פוליטיות, וטוב שכך. אך דומה, שכמי שאינם שקועים בעשייה הפוליטית היום-יומית, יכולים אותם אנשים ליצור ביניהם את הגשר, עליו תוכל החברה הישראלית לצעוד בהמשך הדרך. וגשר, כידוע, אינו יוצר קשר פיזי; להיפך: הוא שומר על הריחוק, ורק מאפשר לבני אדם לעבור מצד לצד ולאחר מכן לחזור למקומם.

זוהי המשימה של ימינו אלו כלקח משנאת החינוך של אז: להתגבר ולהתבגר, להוציא מתוכנו את מי שיתעלו מעל לשיקולים האישיים. את אלו הבקיאיים בניבים השונים של השפה העברית, שהמושג חמלה לא זר להם - שיראו את טובת הכלל, שיושיטו יד לזה ושיפעלו ברוח של הידברות המהולה בדאגה.